

Instytut Pamięci Narodowej

<http://ipn.gov.pl/pl/dla-mediow/komunikaty/41233,Sledztwo-IPN-w-sprawie-operacji-polskiej.html>
2018-07-21, 01:36

Śledztwo IPN w sprawie „operacji polskiej”

Data publikacji 07.08.2017

Oddziałowa Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w Szczecinie kontynuuje, wszczęte w dniu 25 stycznia 2017 roku, śledztwo w sprawie zbrodni komunistycznych, wyczerpujących znamiona zbrodni przeciwko ludzkości, polegających na zabójstwach 111 091 osób oraz pozbawieniu wolności połączonych ze szczególnym udręceniem 28 744 osób narodowości polskiej zamieszkałych na terenie ZSRR, dokonanych w okresie od 15 sierpnia 1937 roku do 15 listopada 1938 roku przez funkcjonariuszy NKWD na podstawie Rozkazu Operacyjnego nr 00485 Komisarza Narodowego Spraw Wewnętrznych ZSRR Nikołaja Jeżowa z dnia 11 sierpnia 1937 roku.

Z poczynionych na obecnym etapie śledztwa ustaleń wynika, że rozkaz Nikołaja Jeżowa wskazywał, iż aresztowaniu podlegają członkowie POW, ponadto pozostający na terenie ZSRR żołnierze polscy wzięci do niewoli w czasie wojny polsko-bolszewickiej, emigranci z Polski niezależnie od czasu ich emigracji do ZSRR, mieszkańcy dawnego terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, którzy znaleźli się w granicach ZSRR w wyniku ustaleń traktatu ryskiego z 1921 roku, byli działacze PPS, polscy duchowni, nauczyciele, urzędnicy, uchodźcy polityczni z Polski, działacze polonijni, zamożniejsi rolnicy, pracownicy służby leśnej i rzemieślnicy.

W dalszej części owego rozkazu polecono, by wszyscy aresztowani zostali podzieleni na dwie kategorie, a mianowicie pierwszą kategorię – podlegającą rozstrzelaniu i drugą kategorię – podlegającą osadzeniu w więzieniach i łagrach z wyrokami od 5 do 10 lat. Zakazano ponadto zwalniania z więzień i łagrów więźniów kończących swoje wyroki, a skazanych z podejrzeniem o szpiegostwo na rzecz Polski. Sprawy tych osób miały zostać ponownie rozpoznane przez Specjalną Komisję ZSRR.

Akcję polegającą na likwidacji ludności polonijnej w ZSRR formalnie zakończyła decyzja NKWD i Rady Komisarzy Ludowych ZSRR z dnia 15 listopada 1938 roku, mimo tego represje wobec Polaków trwały nadal.

Wedle danych NKWD w okresie od 15 sierpnia 1937 roku do 15 listopada 1938 roku na terenie ZSRR zostało aresztowanych, a następnie skazanych 139 835 osób narodowości polskiej, w tym 111 091 osób skazano na kary śmierci, zaś 28 744 osoby pozbawiono wolności w obozach pracy przymusowej, w warunkach zagrażających biologicznej egzystencji.

W toku śledztwa przesłuchano w charakterze świadków, zamieszkałych w Polsce oraz poza granicami kraju, ustalonych dotychczas najbliższych członków rodzin osób zamordowanych.

Świadkowie ci złożyli zeznania oparte na wiedzy pochodzącej z przekazów rodzinnych oraz udostępnili do śledztwa będące w ich posiadaniu dokumenty, stanowiące cenne źródło informacji o zdarzeniach będących przedmiotem postępowania. Czynności w tym zakresie są kontynuowane, a ich celem jest ustalenie wszystkich osób pokrzywdzonych.

Równolegle prowadzone są działania zmierzające do przeprowadzenia dowodów z dokumentów, tak przechowywanych w archiwach krajowych, jak i zagranicznych. Aktualnie prowadzone są kwerendy w Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej, Archiwum Akt Nowych w Warszawie, Archiwum Wschodnim w Warszawie, Archiwum Archidiecezjalnym w Gnieźnie, Archiwum Instytutu Polskiego w Londynie, Wojskowym Biurze Historycznym w Warszawie, Archiwum Akademii Humanistycznej w Pułtusku, Archiwum Stowarzyszenia Pamięci „Memoriał” w Moskwie, Archiwum Obywatelsko – Politycznego Ruchu „Sprawiedliwość” w Kijowie i Archiwum Związku Polaków w Petersburgu. Dalsze etapy badań archiwalnych obejmą kolejne instytucje i organizacje oraz zbiory prywatne.

Na obecnym etapie postępowania opracowywane są też wnioski o międzynarodową pomoc prawną, które w najbliższym czasie zostaną przekazane właściwym prokuraturom Federacji Rosyjskiej, Republiki Białorusi i Ukrainy.

W śledztwie uzyskano już częściowe ekspertyzy historyczne dotyczące genezy, uwarunkowań i przebiegu „Akcji Polskiej”, ponadto archiwaliów i biogramów osób wykonujących Rozkaz Operacyjny nr 00485 Komisarza Narodowego Spraw Wewnętrznych ZSRR. Zlecono przygotowanie kolejnych opracowań.

Naczelnik OKŚZpNP w Szczecinie
prok. Marek Rabiega